

การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย
School Administration According to Brahmavihara 4 of School Administrators under
Loei Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education

โคกิตา สีคำ
พระครูปลัดจักรพล สิริธโร
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
Sophita Seekam
Phrakrupalad Chakrapol Siritharo
Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus
Email: Sophita.see@student.mbu.ac.th

วันที่รับบทความ: 24 มิถุนายน 2566; วันที่แก้ไขบทความ 27 กรกฎาคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ: 1 สิงหาคม 2566

Received: June 24, 2023; Revised: July 27, 2023; Accepted: August 1, 2023

บทคัดย่อ

จากปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาส่วนหนึ่งที่มีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ ของสถานศึกษาโดยรวม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย จำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน จำนวน 162 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .944 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) และ F-test สำหรับข้อมูลการสัมภาษณ์ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า :

1. การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารตามหลักเมตตา ผู้บริหารควรมีความรักและปรารถนาดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เสริมสร้างความสามัคคีและทำงานอย่างมีความสุข “คนสำคัญ งานสำเร็จ” 2) ด้านการบริหารตามหลักกรุณา ผู้บริหารควรให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา ให้คำแนะนำช่วยแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ทั้งด้านการครองตน ครองคน ครองงาน ตามหน้าที่รับผิดชอบ 3) ด้านการบริหารตามหลักมุทิตา ผู้บริหารควรแสดงความชื่นชมและยินดีกับผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อประสบความสำเร็จในชีวิตและเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานด้วยความจริงใจ 4) ด้านการบริหารตามหลักอุเบกขา ผู้บริหารควรมีใจเป็นกลาง มีความยุติธรรมและมีเหตุผล

คำสำคัญ : การบริหาร, หลักพรหมวิหาร 4, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of the research were: 1) to study the school administration according to Brahmavihara 4 of school administrators under Loei Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education 2) to compare the school administration according to Brahmavihara 4 of school administrators under Loei Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education classified by, gender, age and work experience, and 3) to study the ways to develop the school administration according to Brahmavihara 4 of school administrators under Loei Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education The sample was 162 teachers The instrument used for data collection was the five-level rating scale questionnaire, reliability value of .944 and structured interview. The statistics used to analyze the data were: Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test (Independent Samples), F-test (One-Way ANOVA) and interview by content analysis.

The research results were as follows:

1) The statistic scores of the school administration according to Brahmavihara 4 of school administrators under Loei Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education in overall was at a high level, arranging in descending order; equanimity, loving-kindness, sympathetic joy and compassion.

2) The comparative scores of the school administration according to Brahmavihara 4 of school administrators under Loei Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education classified by gender, age and work experience were found not to be different.

3) The ways to develop the school administration according to Brahnavihara 4 of school under Loei Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education found that 1) Loving- kindness; the administrators should give love and good desire to subordinates, should give them recommendations about working, assign tasks appropriately, maintain unity and work happily with success. 2) Compassion; the administrators should give subordinates advice and problems solution with self-domination, dominance and working. Supporting self-development and various welfare. 3) Sympathetic joy; the administrators appreciate to subordinates when they are successful and prosperous with sincerely, 4) Equanimity; the administrators are fair and reasonable, do not judging as prejudice and give equal importance to everyone 's duties.

Keyword: Administration, Brahnavihara, School Administrators

บทนำ

การศึกษาในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน การศึกษาสร้างเยาวชนของชาติให้มีความพร้อมในการเจริญงอกงามเพื่อเป็นกำลังหลักของชาติ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าสืบไป องค์ประกอบที่สำคัญสูงสุดที่ทำให้เกิดการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรดังกล่าวต้องประกอบด้วยคนที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการพัฒนาคนและประเทศชาติให้ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 และตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2560-2579) ที่มุ่งพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยเพื่อยกระดับคุณภาพทุกช่วงวัย ให้มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีจิตสำนึก รักษ์วัฒนธรรมที่ดีงาม รู้คุณค่าของความเป็นไทย และได้รับการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 และเป็นพลังทางสังคมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เชื่อมโยงกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการมาเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงาน โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ มุ่งให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทันในเวทีโลก

ในสภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย มีความเจริญก้าวหน้าด้านการจัดการศึกษาและมีการนำเอาเทคโนโลยีที่

ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจกล่าวคือ เกิดอำนาจนิยม วัตถุนิยม มีผลกระทบถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรม วัฒนธรรม ประเพณี ของพุทธศาสนาที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษานำมาใช้ในการบริหารงานน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ทำให้การบริหารงานไม่ราบรื่นและไม่ดีเท่าที่ควร ความสำคัญเช่นเดียวกันกับผู้บริหารหน่วยงานอื่น เพราะหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาก็ต้องปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกัน แต่บางครั้งการบริหารงานระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชาก็ไม่ราบรื่น อีกทั้งงานด้านคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษายังไม่ได้รับการพัฒนาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงได้ดีเท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน เช่น มีการขอย้ายของพนักงานครู ซึ่งไม่พอใจในการบริหารงานของผู้บริหารหรือไม่ได้รับความร่วมมือในการพัฒนางานทำให้ผลงานทางด้านวิชาการไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป ดังนั้น การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องได้ทั้งงานและได้ทั้งน้ำใจของเพื่อนร่วมงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานอย่างเดียวกันนั้น ย่อมไม่เกิดประโยชน์ในการทำงานได้ กล่าวได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาบางครั้งไม่ให้ความสำคัญกับการใช้คุณธรรมในการบริหารงาน ทำให้ครูขาดขวัญและกำลังใจ และผู้บริหารมีความรู้เรื่องคุณธรรมไม่ชัดเจนพอจึงทำให้เมื่อนำไปปฏิบัติไม่ได้ผลเท่าที่ควร ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องสร้างเสริมภาพพจน์ให้เป็นที่ศรัทธาและเชื่อถือ ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติ คือ มีความรัก ความสงสาร ความชื่นชมยินดี ความมีน้ำใจ เป็นกลาง ไม่ลำเอียงทั้งรายบุคคลและคณะผู้บริหารที่ดีควรใช้พระคุณมากกว่าพระเดช หรือใช้อำนาจบารมีมากกว่าอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

พุทธธรรมเป็นหลักพื้นฐานของชีวิต เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไทยเป็นหลักเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขของคนในสังคม นั่นก็คือ หลักพรหมวิหาร 4 จึงเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียน เพราะสถานศึกษาเป็นแหล่งสำคัญในการหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ให้แก่เด็กเรียนทุกคน ผู้บริหารการศึกษาควรยึดหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการครองใจคน ประยุกต์ใช้กับทักษะภาวะผู้นำและการติดต่อสื่อสาร กล่าวคือ ในการดำเนินชีวิตในสังคม การคุณธรรมเป็นหลักความประพฤติ เป็นธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐ หรือผู้ที่มีจิตใจยิ่งใหญ่กว้างขวางดุจพระพรหม 4 อย่าง ดังต่อไปนี้ เมตตา ความรัก กรุณา ความสงสาร มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดี อุเบกขา ความมีใจเป็นกลางบำเพ็ญการสงเคราะห์ ดังนั้น สถานศึกษาเปรียบเสมือนเป็นสถานที่ผลิตคนที่มีความรู้และต้องมีคุณธรรมควบคู่ไปด้วย เพื่อที่จะนำความรู้ความสามารถไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนและครอบครัว ควบคู่ไปกับความมีคุณธรรมเพื่อนำไปใช้ในสังคมชีวิตประจำวัน การบริหารการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายในยุคปัจจุบันนี้ จึงต้องเน้นในเรื่องคุณธรรมเป็นหลัก ซึ่งจะต้องเริ่มจากการบริหารสถานศึกษาให้มีหลักธรรมมาเป็นเครื่องมือในการบริหารงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทั้งยังส่งผลต่อไปยังผู้เรียนได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสถานศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย ผลการวิจัยที่ได้รับสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อ

การกำหนดและพัฒนาระดับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานอย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์และเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงหรือพัฒนาการบริหารงานการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย ให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย จำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานของครูผู้สอน
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย รวมทั้งสิ้น 280 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย ได้มาโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 43) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วน กำหนดขนาดอำเภอเป็นชั้น จำนวน 162 คน

1.3 กลุ่มเป้าหมายเพื่อการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และครูผู้สอน จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม(Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Structured Interview) เกี่ยวกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1. แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ อายุ และ ประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย โดยจำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารตามหลักเมตตา 2) ด้านการบริหารตามหลักกรุณา 3) ด้านการบริหารตามหลักมุทิตา 4) ด้านการบริหารตามหลักอุเบกขา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตาม หลักการและแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert)

2.2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi structured Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

3.1.1 ผู้วิจัยของหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีล้านช้าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย เพื่อขอเก็บข้อมูลจากครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.1.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตให้เก็บข้อมูลพร้อมแบบสอบถาม จำนวน 162 ฉบับ ไปยังสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบแบบสอบถามด้วยระบบออนไลน์ผ่าน Google Form และในกรณีที่ได้รับข้อมูลจาก Google Form ไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขออนุญาตเวลาในการเก็บแบบสอบถามจนได้ครบตามจำนวน

3.1.3 ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์ จำนวน 8 คน โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

3.2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา จบการศึกษาระดับปริญญาโท มีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี มีวิทยฐานะไม่น้อยกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน

3.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย จบการศึกษาระดับปริญญาโท มีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี มีวิทยฐานะไม่น้อยกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 4 คน

3.2.3 ครูผู้สอน มีประสบการณ์ทำงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เมื่อผู้วิจัยได้รับข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำข้อมูลมาหาค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) หาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบบรรยายประกอบตาราง

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่แต่ละรายการที่สอบถาม คำนวณหาค่าเฉลี่ย () และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการบริหารในแต่ละรายการในภาพรวม นำค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละรายการและภาพรวมที่ได้มาแปลผล โดยกำหนดการแปลผลข้อมูลใช้เกณฑ์ของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 121)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในการพัฒนาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย โดยจำแนกตามเพศ ใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) ชนิด Independent Sample และจำแนกตามอายุและประสบการณ์ทำงานใช้สถิติทดสอบค่าเอฟ (F-test) แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) หากพบความแตกต่างจึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

- 1) จัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย
- 2) ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้ความถี่และร้อยละ
- 3) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารตามหลักอุเบกขา รองลงมา คือ ด้านการบริหารตามหลักเมตตา ด้านการบริหารตามหลักมุทิตา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารตามหลักกรุณา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

เมื่อพิจารณารายด้าน สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1) ด้านการบริหารตามหลักเมตตา พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย ด้านการบริหารตามหลักเมตตา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารให้การสนับสนุน สื่อ อุปกรณ์และการศึกษาอย่างเหมาะสม รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความปรารถนาดีที่จะให้ผู้อื่นเป็นสุข และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีความยุติธรรมและทุกคนได้รับความเสมอภาคกัน

2) ด้านการบริหารตามหลักกรุณา พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย ด้านการบริหารตามหลักกรุณา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยการมีความเสียสละและไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนรองลงมา คือ ผู้บริหารมีการกระตุ้นและส่งเสริมการทำงาน ให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีการแสดงออกถึงความสงสารเห็นใจหาทางช่วยเหลือผู้ร่วมงานประสบความเดือดร้อน

3) ด้านการบริหารตามหลักมุทิตา พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย ด้านการบริหารตามหลักมุทิตา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารให้โอกาสกับผู้ร่วมงานได้แก้ตัวต่อการกระทำที่ผิดพลาด รองลงมา คือ ผู้บริหารคอยแนะนำวิธีการปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามกฎระเบียบแบบแผนของทางราชการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารไม่อคติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

4) ด้านการบริหารตามหลักอุเบกขา พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย ด้านการบริหารตามหลักอุเบกขา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารยกย่องสรรเสริญ ให้เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และผู้บริหารมีการปรับตัวให้เข้ากับผู้ร่วมงานและไม่สร้างความลำบาใจกับผู้ร่วมงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการ

แสดงออกถึงความยินดีอย่างจริงใจเมื่อผู้อื่นได้ดี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารให้ความอนุเคราะห์กับผู้ร่วมงานและบุคคลทั่วไปตามสมควรกับฐานะ

ผลการสัมภาษณ์แนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย

1) ด้านการบริหารตามหลักเมตตา ผู้บริหารควรมีความรักและปรารถนาดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่เกี่ยวกับการทำงาน การมอบหมายคนให้ถูกกับงานและความถนัด เสริมสร้างความสามัคคีและทำงานอย่างมีความสุข “คนสำราญ งานสำเร็จ”

2) ด้านการบริหารตามหลักกรุณา ผู้บริหารควรให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา ให้คำแนะนำช่วยแก้ไขปัญหาด่าง ๆ อย่างเหมาะสม ทั้งด้านการครองตน ครองคน ครองงาน ตามหน้าที่รับผิดชอบเสริมสร้างความสามัคคีในการทำงาน สนับสนุนการพัฒนาตนเองและดูแลช่วยเหลือในเรื่องสวัสดิการต่าง ๆ

3) ด้านการบริหารตามหลักมูทิตา ผู้บริหารควรแสดงความชื่นชมและยินดีเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาประสบความสำเร็จในชีวิตและเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานด้วยความจริงใจ

4) ด้านการบริหารตามหลักอุเบกขา ผู้บริหารควรมีใจเป็นกลาง มีความยุติธรรมและมีเหตุผล ไม่ตัดสินเพราะอำนาจอคติ ให้ความสำคัญกับหน้าที่รับผิดชอบของทุกคนอย่างเสมอหน้าและเท่าเทียมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลยโดยภาพรวม

ผลการวิจัย พบว่า การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารตามหลักอุเบกขา รองลงมา คือ ด้านการบริหารตามหลักเมตตา ด้านการบริหารตามหลักมูทิตา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารตามหลักกรุณา ส่วนการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย โดยรวมไม่แตกต่างกัน เพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย ได้นำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีในการทำงานอย่างมีความสุข สำหรับข้อเสนอแนะ

แนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย พบว่า 1) ด้านการบริหารตามหลักเมตตา ผู้บริหารควรมีความรักและปรารถนาดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่เกี่ยวกับการทำงาน การมอบหมายคนให้ถูกกับงานและความถนัด เสริมสร้างความสามัคคีและทำงานอย่างมีความสุข “คนสำราญงานสำเร็จ” 2) ด้านการบริหารตามหลักกรุณา ผู้บริหารควรให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา ให้คำแนะนำช่วยแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ อย่างเหมาะสมทั้งด้านการครองตน ครองคน ครองงาน ตามหน้าที่รับผิดชอบ เสริมสร้างความสามัคคีในการทำงาน สนับสนุนการพัฒนาตนเองและดูแลช่วยเหลือในเรื่องสวัสดิการต่าง ๆ 3) ด้านการบริหารตามหลักมุทิตา ผู้บริหารควรแสดงความชื่นชมและยินดีกับผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อประสบความสำเร็จในชีวิตและเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานด้วยความจริงใจ 4) ด้านการบริหารตามหลักอุเบกขา ผู้บริหารควรมีใจเป็นกลาง มีความยุติธรรมและมีเหตุผล ไม่ตัดสินเอนเพราะอำนาจอคติ ให้ความสำคัญกับหน้าที่รับผิดชอบของทุกคนอย่างเสมอหน้าและเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธวัชชัย ถาวโร (กันยา) (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารตามหลักมุทิตา ด้านการบริหารตามหลักกรุณา ด้านการบริหารตามหลักอุเบกขา ด้านการบริหารตามหลักเมตตา ตามลำดับ 2. การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิวัฒน์ธรรมานุกุล (ออด ธรรมปาโล) (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของครูที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนประถมศึกษาเขตสายไหม สังกัดกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนประถมศึกษาเขตสายไหม สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา เขตสายไหม สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนประถมศึกษาเขตสายไหม สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนประถมศึกษาเขตสายไหม สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมไม่แตกต่างกัน สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา เขตสายไหม สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า 1) ด้านเมตตา ผู้บริหารควรบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และสร้างความพึงพอใจแก่บุคลากรและผู้อุปถัมภ์ทางการศึกษา 2) ด้านกรุณา ผู้บริหารควรมีความกล้าตัดสินใจในการปรับปรุงการ

บริหารงานให้เกิด การเปลี่ยนแปลง สู่สภาพที่พึงปรารถนาในอนาคตร่วมกันและควรมีการวางแผนการบริหารงานในอนาคตได้ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ 3) ด้านมุทิตา ผู้บริหารควรมีความเอาใจใส่เกี่ยวกับปัญหาและมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและควรบริหารงานบุคลากรให้ได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกัน 4) ด้านอุเบกขา ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการบริหารการวางแผนด้วยความเที่ยงธรรมปราศจากอคติ และควรมีความเสมอภาคในการบริหารงาน

2. ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย จำแนกเป็นรายด้าน

1) ด้านการบริหารตามหลักเมตตา พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย ด้านการบริหารตามหลักเมตตา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารควรกระทำตนเป็นแบบอย่าง มีความประพฤติที่เหมาะสมและดีงาม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีเหตุผลในการทำงานและไม่เอาเปรียบผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระปลัดมงคล วราสโย (เรืองอาคม) (2561) ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนประถมนศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านเมตตา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ และควรมีการ ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะวิธีการทำงานที่ถูกต้อง อุทิศ การเพียร (2558) ศึกษาเรื่อง การบริหารบุคลากรตามหลักพรหมวิหาร 4 ในทัศนะของบุคลากรตำแหน่งปฏิบัติการวิชาชีพและบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรตำแหน่งปฏิบัติการวิชาชีพและบริหารทั่วไป ที่มีต่อการบริหารบุคลากรตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านเมตตา โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ข้อค้นพบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับการนำหลักพรหมวิหาร 4 ด้านเมตตา โดยมีการแสดงออกถึง ความรัก ความปรารถนาดี ไมตรีจิต เป็นความคิดช่วยเหลือให้ทุกคนประสบแต่ประโยชน์และมีความสุขโดยทั่วกัน อันเป็น ความคิดที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในภาวะปกติของผู้บริหาร

2) ด้านการบริหารตามหลักกรุณา พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย ด้านการบริหารตามหลักกรุณา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารควรใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยการมีความเสียสละและไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีการแสดงออกถึงความสงสารเห็นใจหาทางช่วยเหลือผู้ร่วมงานประสบความเดือดร้อน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมนัส อคฺคธมฺโม (ก้อนใหญ่) (2554) ด้านกรุณา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

ทุกข้อมีความคิดเห็นเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านหลักคุณธรรม อยู่ในระดับมากทุกข้อ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระปลัดจันทร์ สิริจนโท(พงษ์แดง) (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านกรุณา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ด้านกรุณา ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความช่วยเหลือและ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา พร้อมจะอภัยเมื่อเกิดความผิดพลาดจากการปฏิบัติหน้าที่

3) ด้านการบริหารตามหลักมูทิตา พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย ด้านการบริหารตามหลักมูทิตา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารให้โอกาสกับผู้ร่วมงานได้แก่ตัวต่อการกระทำที่ผิดพลาด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติงานอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยไม่คั่งค้างงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐวรรณ จิตาคม (2556) ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ด้านมูทิตา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมการใช้หลักธรรมด้านมูทิตาอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความจริงใจต่อผู้ร่วมงาน ไม่ว่าจะเป็นการมอบหมายงานให้ปฏิบัติ จะคำนึงถึงความสามารถและให้กำลังใจให้เกิดผลสำเร็จ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงาน

4) ด้านการบริหารตามหลักอุเบกขา พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย ด้านการบริหารตามหลักอุเบกขา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารยกย่องสรรเสริญ ให้เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และ ผู้บริหารมีการปรับตัวให้เข้ากับผู้ร่วมงานและไม่สร้างความลำบากใจกับผู้ร่วมงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารให้การส่งเสริมในด้านผลงาน สร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดกับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรนภา ชำนินอก (2558) ศึกษาเรื่องการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารในการบริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการบริหาร การศึกษาเขต 3 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านอุเบกขาโดยรวม อยู่ในระดับมาก อธิบายไว้ว่า อุเบกขา ได้แก่ การวางใจเป็นกลาง โดยพิจารณาข้อเท็จจริง กล่าวคือ ในการตัดสินใจเรื่องใด ๆ จะต้องพิจารณาใคร่ครวญด้วยปัญญา พิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง ประกอบด้วยเหตุผล แล้วปฏิบัติลงไปด้วยความเยือกเย็น สุขุมรอบคอบ สามารถดำรงรักษาความถูกต้องหรือความยุติธรรมไว้ได้ ทั้งนี้ ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษาเขต 3 จังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนใหญ่มีความอดทนต่ออุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ในที่ทำงานมีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถข่มใจรักษาอารมณ์ได้มั่นคง ไม่ยอมให้มีอิทธิพลเหนือ

ตน ตัดสินใจทำงานด้วยความเป็นกลางและเที่ยงธรรม ไม่มีอคติ วางใจเป็นกลางต่อสถานะอันไม่น่าพอใจจากคนอื่นหรือผู้ร่วมงานมีความโปร่งใสเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานและประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นหรือคำติชมจากผู้อื่นด้วยความเต็มใจประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมายระเบียบและปฏิบัติต่อทุกคนเท่าเทียมกัน

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย ตามความคิดเห็นของครูที่มี เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

ครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย โดยภาพรวมและรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ครูไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชายทุกเพศทุกวัยสามารถเข้าถึงข้อมูลการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาผ่านทางระบบออนไลน์ได้อย่างเท่าเทียมกัน และทุกคนต่างตระหนักดีถึงการบริหารที่ยึดหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาและยอมส่งผลดีในทางการปกครองของผู้บังคับบัญชาแก่บุคคลผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมจากผู้บังคับบัญชา พวกเขาจะจงรักภักดี มีกำลังใจในการสร้างความรัก ความสามัคคีในการทำงานและก่อให้เกิดความสำเร็จในหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายและมีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระภาณุพงศ์ มหฆมาสโย (วรรณอำไพ) (2562) ศึกษาการวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองกุงศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองกุงศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้

1) ด้านการบริหารตามหลักเมตตา ผู้บริหารควรมีความยุติธรรมและทุกคนได้รับความเสมอภาคกัน และเป็นประเด็นต้องนำไปพัฒนาและเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

2) ด้านการบริหารตามหลักกรุณา ผู้บริหารควรมีการแสดงออกถึงความสงสาร เห็นใจหาทางช่วยเมื่อผู้ร่วมงานประสบความเดือดร้อน และเป็นประเด็นต้องนำไปพัฒนาและเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

3) ด้านการบริหารตามหลักมูทิตา ผู้บริหารไม่อคติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นข้อที่มีค่าเล็กน้อยที่สุด และเป็นประเด็นต้องนำไปพัฒนาและเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

4) ด้านการบริหารตามหลักอุเบกขา ผู้บริหารให้ความอนุเคราะห์กับผู้ร่วมงานและบุคคลทั่วไปตามสมควรกับฐานะ และเป็นประเด็นต้องนำไปพัฒนาและเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลจากการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย

2) ควรศึกษาการนำหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลยเพื่อนำมาเปรียบเทียบผลที่เกิดจากการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้

3) ควรศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในการประยุกต์กับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่น ๆ เช่น สังคหวัตถุ 4 ไตรสิกขา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ณัฐวรรณ จิตาคม (2556). การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42. วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

พระครูวิวัฒน์ธรรมานุกุล (ออด ธมฺมปาโล). (2559). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษา ตาม
หลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา เขตสายไหม สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระธวัชชัย ถาวโร (กันยา). (2560). การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดจันทร์ สิริจินโท (พงษ์แดง). (2561). แนวทางการพัฒนาการบริหารบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดมงคล วราสโย. (เรื่องอาคม). (2561). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต. สาขาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระภาณุพงศ์ มหุฒาสโย. (วรรณอำไพ) (2562). การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองงูศรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมนัส อุดมธมโม (ก้อนใหญ่). (2554). ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตตลิ่งชันกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พรนภา ชำนินอก. (2558). การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษาเขตลาด 3 จังหวัดกาฬสินธุ์. สารนิพนธ์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อุทิศ การเพียร. (2558). การบริหารบุคลากรตามหลักพรหมวิหาร 4 ในทัศนะของบุคลากรตำแหน่งปฏิบัติการวิชาชีพและบริหารทั่วไป. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การสัมภาษณ์

- กิตติพงษ์ โกษาจันทร์. (2566, 12 เมษายน). ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอด่านซ้าย. สัมภาษณ์.
- ดร.ฉัตรรุณี อิ่มชมชื่น. (2566, 18 เมษายน). ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอนาด่าง. สัมภาษณ์.
- นงลักษณ์ พร้องจะบก. (2566, 11 เมษายน). ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอเมืองเลย. สัมภาษณ์.
- บุญโชค พลตาหาญ. (2566, 19 เมษายน). ผู้อำนวยการสำนักงาน สกสค. จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์.
- ประกอบ โพธิ์ราม. (2566, 12 เมษายน). ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย. สัมภาษณ์.

ปราณี สุขป้อ. (2566, 11 เมษายน). ข้าราชการครู กศน.อำเภอเมืองเลย. สัมภาษณ์.

วาสนา โสธรรมงคล. (2566, 11 เมษายน). ข้าราชการครู กศน.อำเภอเมืองเลย. สัมภาษณ์.

อุทัย ยิ่งยง. (2566, 10 เมษายน). ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอภูหลวง. สัมภาษณ์.